

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar promemoria - Ett höjt bidrag vid återvandring (Ju2025/00949)

Förslaget till förordningen är ett mer övergripande och heltäckande författningsförslag än den tidigare förordningen. Nu regleras fler av de otydligheter som Migrationsverket uppmärksammat beträffande den tidigare förordningen och det föreslås regler som tidigare saknats, t.ex. rörande återkrav och möjlighet att kontrollera utlänningen i misstanke- och belastningsregistret. Detta välkomnas och det är även positivt att Migrationsverket nu ges föreskriftsrätt rörande den närmare tillämpningen av förordningen.

Migrationsverket lämnar utöver det inga synpunkter på förslaget men har några medskick och även begäran om ytterligare stöd i författningar.

Risker med, och uppföljning av, förordningens tillämpning

Promemorian lyfter att en sådan kraftig höjning av återvandringsbidraget som föreslås innebär en väsentligt ökad risk för fusk och missbruk. Det ökar exempelvis de ekonomiska incitamenten att försöka få bidrag trots att förutsättningarna inte är uppfyllda, t.ex. genom lämnande av oriktiga uppgifter.

Migrationsverket kan också se en sådan ökad risk och det är därför välkommet att förslaget till förordning innehåller regleringar som syftar till att minimera dessa risker.

Migrationsverket ser utmaningar med att säkerställa processer som minimerar riskerna. Ett internt arbete för att säkerställa att missbruk och felaktigheter upptäcks, förebyggs och åtgärdas pågår på Migrationsverket. Inom ramen för detta arbete eftersträvas också en handlägningsprocess som säkerställer bl.a. att barnkonventionens bestämmelser iakttas i bedömningarna och att risker för påtryckningar inom familjer kan upptäckas, förebyggas och motverkas.

Migrationsverket vill även fästa uppmärksamhet vid att regleringen kommer ske i form av en förordning vilket innebär att några förarbeten som kan underlätta tillämpningen inte kommer finnas. Migrationsverket föreslår få föreskriftsrätt och det rör sig även om ett ärendeslag som inte är överklagbart i sak. Det kommer därför vila ett stort ansvar på Migrationsverket att utveckla hur förordningen ska tillämpas, både ur ett rättsligt och praktiskt perspektiv.

Mot denna bakgrund instämmer Migrationsverket i det som anges i promemorian, att förslagets effekter bör följas noga för att avgöra om ytterligare åtgärder kan komma att behövas för att minska riskerna.

Bidragets utformning

Bidraget är nu uppdelat utifrån en ”huvudsökande”, samt ytterligare bidrag för familjemedlemmar, med ett maxbelopp för makar och familj. Det är dock inte reglerat hur ett bidrag för flera personer ska vara utformat, vare sig vad gäller beslut eller utbetalning. Det framgår inte om avsikten är att varje enskild individ ska få ett eget beslut om bidrag om en viss summa, som sedan ska betalas ut till denna person. Det tydliggörs inte heller hur uppdelning beloppsmässigt ska se ut om det t.ex. rör två makar. Ska bidraget delas lika mellan makarna eller är utgångspunkten att ”huvudsökande” ska få ett högre belopp?

Detta bör klargöras i förordningen för att det inte ska uppstå oklarheter vid eventuella återkrav av bidraget. Detta gäller även i de fall där minderåriga barn erhåller bidrag eller då det är fråga om större familjer där andra anhöriga får bidrag.

Migrationsverket anser att ett jämställdhetsperspektiv talar för att beslut om återvandringsbidrag ska fattas för varje enskild vuxen och att t.ex. två makar bör erhålla samma belopp.

Utbetalning

Vissa länder har inte fungerande banksystem utan använder i princip enbart kontanter. Förslaget till betalningsstruktur kan innebära utbetalning av större belopp till personer i sådana länder. Migrationsverket kan därför komma att behöva teckna avtal med internationella organisationer som kan vidarebefordra bidragsutbetalningen i återvandringslandet.

För att Migrationsverket ska kunna teckna sådana avtal krävs ett bemyndigande i Migrationsverkets regleringsbrev eller instruktion på berört anslag.

Återkrav av bidrag

Ett återkrav kan komma att uppgå till en betydande summa i och med höjt bidragsbelopp. Det kan medföra att en flerårig avbetalningsplan behöver tecknas för att ge en rimlig möjlighet till återbetalning. Migrationsverket anlitar idag Kammarkollegiet vid eventuell inkassohantering. Kammarkollegiet har

mer anpassade system för långvarig fordringsbevakning och kan upprätta avbetalningsplan med gäldenären för Migrationsverkets räkning, alternativt vidarebefordra ärendet till Kronofogden. Migrationsverket anser att även dessa ärenden bör kunna skickas till annan myndighet eller tjänsteleverantör för fordringsbevakning, t.ex. Kammarkollegiet.

Migrationsverket önskar därför att det regleras i förordningen att Migrationsverket har rätt att anlita annan myndighet eller tjänsteleverantör för fordringsbevakningen.

Detta yttrande har beslutats av undertecknad generaldirektör efter föredragning av rättslig expert Maria Källberg. I den slutliga handläggningen har även rättschefen Carl Bexelius deltagit och enhetschefen för migrationsrättsenhet 1, Per Löwenberg, deltagit.

Maria Mindhammar
Generaldirektör